

VOLUMUL CONFERINȚEI

**OPORTUNITĂȚI ȘI PROVOCĂRI
PENTRU ECONOMIA ROMÂNEASCĂ
ÎN SPAȚIUL EUROPEAN**

19-20 MAI 2016

COMITETUL ȘTIINȚIFIC ȘI DE ORGANIZARE

Prof.univ.dr. MCA Gheorghe ZAMAN, INCE, ACADEMIA ROMÂNĂ
Prof.univ.dr. Vergil VOINEAGU, ASE București
Prof.univ.dr. Manuela EPURE, USH
Prof.univ.dr. Emil DINGA, INCE, ACADEMIA ROMÂNĂ
Prof.univ.dr. Cornel IONESCU, INCE, ACADEMIA ROMÂNĂ, USH
Prof.univ.dr. Daniela Artemisa CALU, ASE București
Prof.univ.dr. Sorinel DOMNIȘORU, Universitatea din Craiova
Prof. univ.dr. Ilie MIHAI, USH
Prof.univ.dr. Maria ANDRONIE, USH
Prof.univ.dr. Daniela PAȘNICU, USH, INCSMPS
Prof. univ.dr. Luminița PISTOL, USH
Prof. univ.dr. Eduard IONESCU, USH
Prof. univ. dr. Zenovic GHERASIM, USH
Conf.univ.dr. Aurelian A. BONDREA, USH
Conf.univ.dr. Diana CRĂCIUNAȘ, USH
Conf.univ.dr. Mădălina MILITARU, USH
Conf.univ.dr. Lăcrămioara HURLOIU, USH
Conf.univ.dr. Luminița IONESCU, USH
Conf.univ.dr. Luise MLADEN, USH, INCSMPS
Conf.univ.dr. Lucian ILINCUȚĂ, USH
Conf.univ.dr. Aurelian Virgil BĂLUȚĂ, USH
Conf.univ.dr. Elena GURGU, USH
Conf.univ.dr. Raluca ZORZOLIU, USH
Conf.univ.dr. Claudia BAICU, USH
Conf.univ.dr. Miltiade STANCIU, USH
Conf.univ.dr. Bianca RUSU, USH
Lect.univ.dr. Florentin CALOIAN, ASE București, Președinte CECCAR
Lect.univ.dr. Iulian HURLOIU, USH
Dr. Sami BUHUR, Universitatea Balikesir, Turcia
Dr. Mihaela GHENȚA, CSIII, INCSMPS
Lect.univ.dr. Marinela GEAMĂNU, USH
Lect.univ.dr. Daniel GÂRDAN, USH
Lect.univ.dr. Petronela GÂRDAN, USH
Lect.univ.dr. Ramona CHIVU, USH
Lect.univ.dr. Alexandrina MERUȚĂ, USH
Asist.univ.drd. Cristian OPREA, USH
Asist.univ.drd. Alina ROTARU, USH
Asist.univ.dr. Ana-Maria MIHALI, USH
Asist.univ.drd. Raluca CREȚOIU, USH

**UNIVERSITATEA SPIRU HARET
FACULTATEA DE ȘTIINȚE ECONOMICE
BUCUREȘTI**

VOLUMUL CONFERINȚEI

**OPORTUNITĂȚI ȘI PROVOCĂRI
PENTRU ECONOMIA ROMÂNEASCĂ
ÎN SPAȚIUL EUROPEAN**

19-20 MAI 2016

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2016**

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

ISSN 2285-584X

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/2285584X

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2016
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

AI GRIJĂ DE BANII TĂI!	7
Ilie Mihai, Alina Rotaru	7
EVALUAREA EX-ANTE A POLITICILOR ACTIVE PE PIAȚA MUNCII – ABORDARE TEORETICĂ	16
Daniela Pașnicu, Gabriela Tudose	16
CONSIDERAȚII PRIVIND POLITICA FISCALĂ LA NIVELUL UNIUNII EUROPENE	29
Dragoș Mihai Ungureanu	29
MODALITĂȚI DE STABILIRE A OBIECTIVELOR ȘI A RISCURILOR ÎN INSTITUȚIILE PUBLICE.....	39
Elena Doina Dascălu, Cosmina Silvana Savu, Laura Nicoleta Nasta.....	39
ASPECTE PSIHOLOGICE ÎN COMPORTAMENTUL ECONOMIC ...	49
Mariana-Cristina Cioponea	49
SOLUȚII PENTRU UTILIZAREA EFICIENTĂ A CĂRBUNELUI ȘI SALVAREA MINERITULUI	61
Ion Corbu	61
PERFEȚIONAREA SISTEMULUI DE AUDITARE A GESTIONĂRII SCHEMELOR DE SPRIJIN FINANCIAR DIN PARTEA STATULUI ACORDATE PRODUCĂTORILOR AGRICOLI.....	74
Elena Doina Dascălu, Cosmina Silvana Savu, Laura Nicoleta Nasta.....	74
AVANTAJELE ALIANȚELOR STRATEGICE DE TIP CLUSTER ÎN DOMENIUL AGROALIMENTAR BIO - STUDIU DE CAZ PRIVIND POTENȚIALUL CLUSTERULUI BIO DANUBIUS.....	88
Costin Lianu, Corina Gudei	88
DEZVOLTAREA REGIONALĂ ȘI DECALAJELE ECONOMICE ÎN ROMÂNIA ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ.....	100
Raluca Zorzoliu	100
ROLUL INSTITUȚIILOR FINANCIARE NEBANCARE ÎN ROMÂNIA.....	110
Claudia Gabriela Baicu	110
INFLAȚIA, MALADIA CRONICĂ A MONEDEI	119
Petre Deaconu	119

ANALIZA EVOLUȚIEI PARTICIPĂRII POPULAȚIEI ROMÂNIEI LA SCHEMELE DE PENSII PUBLICE ȘI PRIVATE.....	130
Laise Mladen.....	130
ANALIZA FACTORILOR MOTIVAȚIONALI CARE INFLUENȚEAZĂ DINAMICA PIEȚEI ASIGURĂRILOR PE SEGMENTUL VIAȚĂ	141
Titel Negru	141
ANALIZA COST-BENEFICIU, CRITERIU ESENȚIAL ÎN EVALUAREA ȘI SELECȚIA PROIECTELOR INVESTIȚIONALE	152
Marinela I. Geamănu.....	152
RELAȚIILE ROMÂNIEI CU GRUPUL BĂNCII MONDIALE.....	167
Ionel Eduard Ionescu, Constantin Cristian Oprea	167
COMPONENTA “CALITATE” ÎN MANAGEMENTUL DE PROIECT	174
Ungureanu Anca, Ungureanu Adrian.....	174
PARTICULARITĂȚILE MIX-ULUI PROMOȚIONAL ÎN DIPLOMAȚIA PUBLICĂ.....	186
Gheorghe Pistol.....	186
ROLUL DIPLOMAȚIEI PUBLICE ÎN RELAȚIILE INTERSTATALE ÎN PLIN PROCES DE GLOBALIZARE	196
Gurgu Elena, Savu Cosmina Silvana	196
MODALITĂȚI DE VALORIZARE A PATRIMONIULUI ROMÂNESC PRIN TURISMUL CULTURAL.....	210
Mădălina Militaru.....	210
ECO-BIO-ECONOMIA SAU ECONOMIA VIITORULUI IN CONTEXT ONE HEALTH.....	218
Jelev Viorica.....	218
IDENTITATEA NAȚIONALĂ ȘI POLITICI PUBLICE	232
Ion Corbu	232
INFLUENȚA MARKETINGULUI DIRECT ASUPRA IMM-URILOR	241
Crețoiu Raluca Ionela, Mihali Ana-Maria.....	241
NOILE PROVOCĂRI ALE INDUSTRIEI TURISTICE	248
Raluca-Ana-Maria Dumitru	248
RADIOGRAFIA SISTEMULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR ROMÂNESC. STUDIU DE CAZ - UNIVERSITATEA SPIRU HARET	256
Mariana Iatagan, Cristian Uță, Dănuț Popescu	256

AI GRIJĂ DE BANII TĂI!

Ilie Mihai, Alina Rotaru

Abstract:

In the context of some challenges and increasing difficulties, exacerbated by the economic-financial and geo-political turmoil, resurgence of terrorism and waves of unprecedented migrants flooding into Europe, Romania's population faces special problems in achieving and managing financial resources necessary ensuring daily living and other minimum conditions for a decent life (buying a home, financing studies and professional training, purchasing a car, payment a holiday, access to culture and information, etc.).

Although Romanians' earnings are well below the European average, there are major differences between urban and rural areas, and among geographical areas within the same population category, with cities, usually of small and medium dimensions, type monoindustrial, where income are very small as a result of the abolition of jobs following the closure of the former socialist enterprises, but also very poor rural regions such as northern Moldova, some areas of Oltenia etc.

At the same time, the degree of economic, financial and banking culture is low among the majority of Romanian citizens that hinder access to information on how to achieve and managing financial resources from payment of work, European funds, bank loans, and the population ability of understanding and negotiating bilateral contracts with financial institutions.

In these circumstances, the present study aims to achieve a concrete mechanism to assist citizens with public, specialty information on how to manage their own financial resources and access to loans knowingly and avoid entering into damaging financial transactions with financial institutions (banks, NBFIs, insurance companies, investment funds, etc.)

Keywords: *own/borrowed financial resources, loans, interests, shares, securities, treasury bills, insurance / reinsurance, premiums, damages, risks, profit, losses*

JEL Classification: G01,G15

1. Necesitatea creării unui sistem de informații financiare pentru populație

Datoria totală acumulată de populație și gradul de îndatorare a acesteia la finele anului 2015 se prezenta astfel:

Tabelul nr. 1. Datoria populației

Indicatori	Suma	Număr debitori
Datoria totală din care:	119,0 mld. lei	-
- Credite din acestea:	102,1 mld lei ¹	3478 mii persoane
- Credite ipotecare și pentru investiții imobiliare	52,0 mld lei	336 mii persoane
- Credite de consum	50,1 mld lei	3284 mii persoane

Sursa: BNR Raport asupra stabilității financiare, aprilie 2016

Potrivit datelor din Tabelul nr. 1, rezultă că la finele anului 2015 din datoria totală a românilor de 119,0 mld lei, cea mai mare parte de 85,7% provine din creditele în lei și valută contractate de la bănci și instituțiile financiare nebankare autohtone, rezultând o datorie medie de cca. 34 000 lei/ pers cu datorii.

Tabelul nr. 2. Gradul de îndatorare a populației

Indicatori	31 dec.2015
Datorii/ venit disponibil brut	38%
Credite/venit bănesc net	78%
Rata creditelor neperformante destinate populației	9,1% ²

Sursa: BNR, Raport asupra stabilității financiare, aprilie 2016

Gradul de îndatorare a populației, mai ales cel calculat în raport cu venitul bănesc net rămas după plata impozitelor, taxelor, contribuțiilor la pensii, sănătate șomaj etc. este destul de ridicat, respectiv 78% la finele anului 2015.

Gradul de bancarizare exprimat prin numărul de societăți bancare și a unităților teritoriale (sucursale și agenții) în raport cu populația în anul 2015 în România era cu mult sub media europeană, astfel:

¹ Include creditele acordate de bănci cât și cele acordate de IFN-urile autohtone

² Potrivit metodologiei Autorității Bancare Europene (ABE) adoptată și în România începând cu aprilie 2015, creditele neperformante sunt acele credite la care se înregistrează întârzieri la plată mai mari de 90 zile sau cele în cazul cărora este improbabilă rambursarea integrală fără executarea garanției indiferent de numărul zilelor de întârziere.

Tabelul nr.3. Gradul de bancarizare

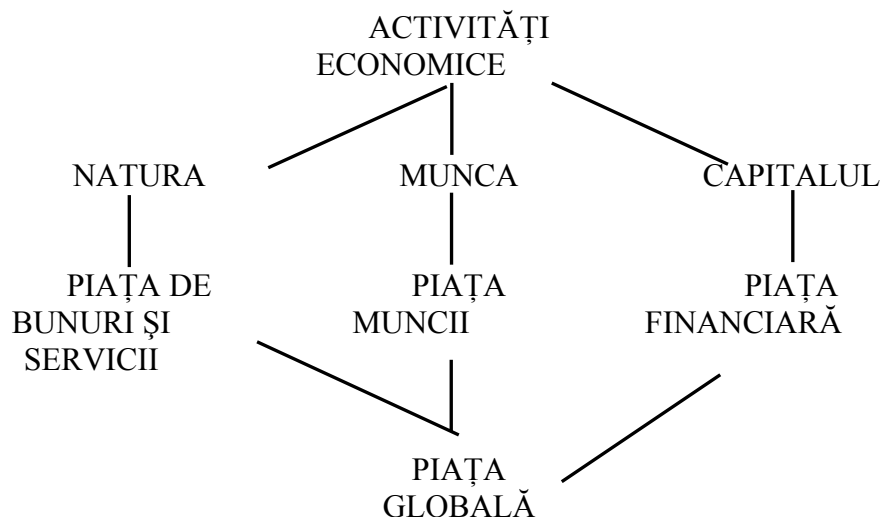
Indicatori	România	UE
Nr de instituții de credit	36 ³	-
Nr de sucursale și agenții bancare	5337	-
Nr de locuitori/ 1 salariat bancar	345	175
Nr de locuitori/unitate bancară teritorială	3760	2450

Sursa: BNR, Raport asupra stabilității financiare, aprilie 2016; Raport asupra stabilității financiare, septembrie 2015

2. Piața financiară - componente structurale

În cadrul pieței globale există trei componente fundamentale corespunzătoare celor trei elemente care stau la baza oricărei activități economice: natura, munca și capitalul.⁴

Fig.1. Structura pieței globale

Piața financiară reprezintă componenta cu cel mai ridicat grad de globalizare din cadrul structurii pieței globale, sofisticată și influențată de o multitudine de riscuri în afara celor economice generale, precum riscul de dobândă, riscul de curs valutar, riscul de credit și alte riscuri de natură financiară.

³ În perioada sept – dec 2015 și-au încetat activitatea două societăți bancare (Volksbank care a fost preluată de Banca Transilvania și Millennium Bank care a fost absorbită prin fuziune OTP Bank România)

⁴ I. Mihai și colectivul, Piața financiară, componentă fundamentală a pieței globale, Editura FRM, București 2015, pag. 15-16

Din această cauză jucătorii care operează pe piața financiară și afacerile lor sunt supuse unor riscuri suplimentare, agresive și perverse decât pe celelalte piețe, a căror ignorare, necunoaștere sau cunoaștere insuficientă, poate atrage rapid pierderi financiare importante și chiar falimentul.

Din această perspectivă, accesul populației la informații și cunoștințe profesionale de specialitate în scopul protejării într-o măsură mai mare a intereselor sale este obiectivul fundamental al STUDIULUI nostru.

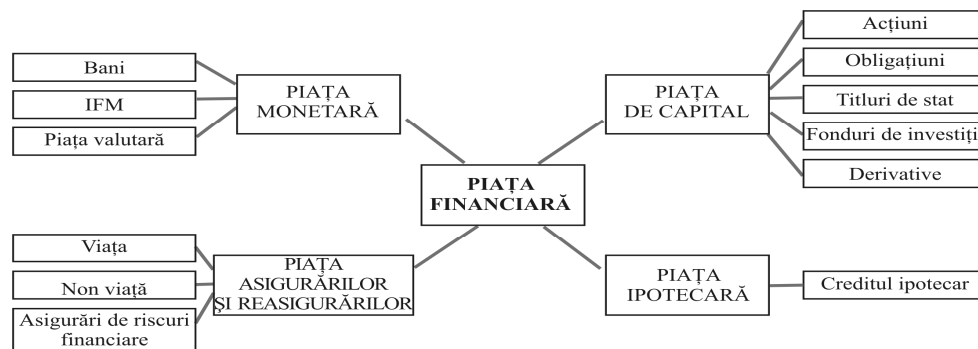
Desigur, că în cazul fiecărei componente a pieței globale, pe lângă piața propriu zisă (bunuri și servicii, muncă, capital) trebuie luate în considerare și celelalte subsisteme care concură la funcționalitatea pieței respective:

- participanții;
- reglementările legale (inter) naționale;
- infrastructura pieței;
- instituții și organisme specializate de reglementare și supraveghere

etc.

La rândul său piața financiară cuprinde mai multe subsegmente astfel:

Fig. 2. Structura pieței financiare⁵

În ce privește amploarea sectorului financiar în România în raport cu mărimea PIB aceasta era de 77,4% la finele anului 2014, cel mai redus nivel din țările membre UE⁶, tendința de reducere menținându-se și în anul 2015⁷.

⁵ I. Mihai și colectivul, Piața financiară, componentă fundamentală a pieței globale, Editura FRM, București 2015, pag. 17

⁶ BNR, Raport asupra stabilității financiare, septembrie 2015, pag. 67

⁷ BNR, Raport asupra stabilității financiare, aprilie 2016, pag. 22

Structura sectorului financiar românesc este dominată de sectorul bancar care deține majoritatea activelor financiare, celelalte componente fiind încă slab reprezentate în raport cu țările dezvoltate cât și cu țările membre UE, astfel:

Tabelul nr. 4. Structura sectorului financiar

Indicatori	în %
Total active financiare din care:	100
-bănci	78,0
- fonduri de investiții	7,9
- IFN-uri	5,9
- fonduri de pensii	3,7
-asigurări și reasigurări	3,5
- alte instituții financiare	1,0

Sursa: BNR, Raport asupra stabilității financiare, septembrie 2015, pag 68

3. Platforma de informații financiare a populației (P.I.F.)

Nivelul redus de cultură financiară în rândul populației, gradul insuficient de bancarizare în România comparativ cu media din UE, raporturile reci, neprietenoase dintre bănci și clienți amplificate și de eventualele consecințe ale aplicării așa numitei “legi a dării în plată”, face necesară crearea unui instrument tehnic care să ofere informații financiare publice, de calitate, celor interesați în fundamentarea unei decizii în cunoștință de cauză în legătură cu operațiunile pe care intenționează să le deruleze pe piața financiară (credite, depozite, asigurări, fonduri de investiții, etc.).

Acest demers este nu numai necesar, dar și moral întrucât în România activitatea de creditare se realizează exclusiv pe seama resurselor colectate de bănci pe plan local astfel:

**Tabelul nr. 5. Gradul de acoperire a creditelor cu depozite
(decembrie 2014)**

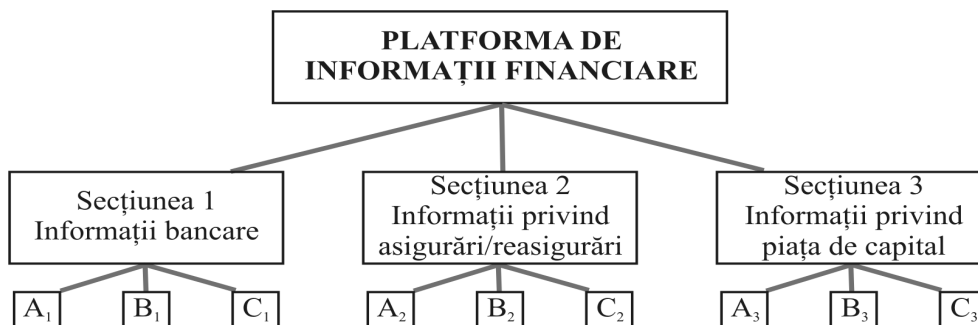
Indicatori	în %
Total din care	109,5
- retail	134,3
-corporate	86,2

Sursa: I. Mihai, C. Oprea – Post crisis financial intermediation, Annals of Spiru Haret University, Economics series, Volume 6(15), Issue 3, 2015, pag 16

De altfel, populația se menține în poziția de creditoare netă a sistemului bancar și la finele anului 2015 cu un sold al depozitelor care depășeau creditele acordate populației cu 30,7 mld lei⁸.

Platforma de informații financiare pe care o propunem, urmează a avea trei secțiuni principale astfel:

Fig. 3. Structura Platformei Financiare (P.I.F)

Unde:

- A- Meniul informațiilor furnizate de P.I.F;
- B- Entitățile la care se referă informațiile furnizate;
- C- Colectivele profesionale care colectează, gestionează și actualizează informațiile; furnizate în cadrul platformei financiare.

Secțiunea 1. Informații bancare

A₁ Va cuprinde în prima fază informații publice curente despre:

- principalele tipuri de credite destinate persoanelor fizice în lei și valută și condițiile de acordare;
- principalele categorii de depozite în lei și valută destinate persoanelor fizice, condiții și termene de constituire;
- nivelul dobânzilor percepute la creditele în lei și valută;
- nivelul dobânzilor acordate la depozitele în lei și valută;
- principalele comisioane percepute de bănci pentru operațiuni în lei și valută legate de (i) credite; (ii) încasări și plăți; (iii) retragere de numerar; (iv) alte comisioane;
- cursul de schimb valutar practicat de bănci
- alte informații relevante.

⁸ BNR, Raport asupra stabilității financiare, aprilie 2016, pag. 17

B₁ Informațiile financiare publice vor fi asigurate în prima fază de funcționare a platformei P.I.F pentru principalele bănci din sistem: BCR, BRD-GSG, Raiffeisen Bank, UniCredit Bank, CEC Bank și Banca Transilvania care acoperă împreună mai mult de jumătate din cota de piață pe întregul sistem bancar românesc.

C₁ Echipa 1 (Team 1) care va asigura colectarea, gestionarea și actualizarea informațiilor financiare din zona bancară va fi formată din cadre didactice din cadrul Facultății de Științe Economice cu preocupări în domeniu, desemnate în acest scop, la care vor putea fi atrași și studenți și masteranzi.

Secțiunea 2. Informații financiare publice despre piața de asigurări/reasigurări

A₂ Meniul acestei secțiuni va include:

- principalele tipuri de asigurări destinate populației și condițiile de încheiere astfel:
- asigurări auto obligatorii;
- asigurări auto facultative (CASCO);
- asigurări obligatorii de locuințe;
- asigurări facultative de locuințe;
- asigurări de viață și de sănătate;
- asigurări de călătorie;
- asigurări de riscuri financiare etc.;
- nivelul primelor de asigurare
- nivelul primelor de asigurare perceput de societăți de asigurare;
- daunele acoperite;
- alte informații relevante (insolvență, întârzieri/încetări de plăți etc.).

B₂ Societățile de asigurări care vor face obiectul informațiilor financiare furnizate în prima fază sunt: Omniasig, Groupama, Asiom, Viena Insurance Group, Allianz Tiriac, City Insurance și Generali care dețineau împreună peste 50% din piața asigurărilor din România la finele anului 2015.

C₂ Echipa 2 (Team 2) care va asigura colectarea, gestionarea și actualizarea informațiilor financiare din zona asigurări-reasigurări, va fi formată din cadre didactice din cadrul Facultății de Științe Economice cu preocupări în domeniu, desemnate în acest scop, la care vor putea fi atrași și studenți și masteranzi.

Secțiunea 3. Informații despre piața de capital

A₃ Meniul aceste secțiuni va include informații financiare publice privind:

- evoluția indicilor Bursei de Valori București (BVB);
- principalele companii cotate la BVB;
- evoluția cotației acțiunilor acestora;
- obligațiuni municipale (entități emitente, cotații, cupoane, rentabilitate etc.);
- piața titlurilor de stat și a certificatelor de trezorerie (calendarul emisiunilor, cupoane, rentabilitate, etc.);
- principalele fonduri de investiții (entități emitente, cotații, rentabilități, etc.);
- cotația prețului țiteiului la principalele burse internaționale.

B₃ Informațiile bursiere vor fi furnizate pentru: societățile din sectorul energetic, societățile din sectorul farmaceutic, societățile bancare cotate la BVB, obligațiunile municipale emise de orașele reședință de județ, principalele unități de fond de investiții.

C₃ Echipa 3 (Team 3) care va asigura colectarea, gestionarea și actualizarea informațiilor financiare publice în legătură cu piața de capital, va fi formată din cadre didactice din cadrul Facultății de Științe Economice cu preocupări în domeniu, desemnate în acest scop, la care vor putea fi atrași și studenți și masteranzi.

Concluzii și propuneri

Realizarea și gestionarea proiectului încubă eforturi umane și financiare considerabile și poate avea efecte de imagine importante pentru USH și Facultatea de Științe Economice, oferind posibilități de lucru în condiții reale pentru personalul angrenat (cadre didactice, studenți și masteranzi), fiind utilă mai ales pentru populație care poate avea o sursă neutră și profesională de informare în domeniul financiar.

Configurarea fișierelor, parametrizarea informațiilor, elaborarea programelor informatice presupune sprijinul și implicarea nemijlocită a Direcției IT din cadrul USH, cu care s-au purtat discuții preliminare.

Motivarea participării cadrelor didactice, îndeosebi a celor tinere, în cadrul proiectului să se facă prin asigurarea îndeplinirii punctajelor prevăzute în Fișele de evaluare a performanțelor didactice și de cercetare (50 pct. pentru profesor, 40 pct. pentru conferențiar, 30 pct. pentru lector, 20 pct. pentru asistent) pe baza unui addendum la contractul individual de muncă.

Participarea studenților și masteranzilor la gestionarea informațiilor financiare în cadrul Platformei P.I.F. să fie asimilată practicii de specialitate.

Efortul financiar pentru realizarea proiectului poate fi susținut din surse proprii USH sau prin accesarea de fonduri europene în cadrul unui proiect separat.

Actualizarea datelor se propune a fi făcută pentru început săptămânal (în fiecare vineri pentru săptămâna următoare).

Accesarea Platformei P.I.F. se propune a fi gratuită în primii 2-3 ani de funcționare și apoi introducerea unor comisioane de accesare.

Asigurarea securității datelor gestionate de Platforma P.I.F. să se efectueze printr-un sistem unic de parole de acces și persoane strict autorizate.

Referințe bibliografice

1. Mihai I. și colectivul, Piața financiară, componentă fundamentală a pieței globale, Editura FRM, București 2015, pag. 15-16
2. Mihai I., Oprea C., Post crisis financial intermediation, Annals of Spiru Haret University, Economics series, Volume 6(15), Issue 3, 2015, pag. 16
3. *** BNR, Raport asupra stabilității financiare, septembrie 2015 și aprilie 2016.

EVALUAREA EX-ANTE A POLITICILOR ACTIVE PE PIAȚA MUNCII – ABORDARE TEORETICĂ

Daniela Pașnicu, Gabriela Tudose

Abstract:

Ex-ante assessment is a mandatory step before the process of implementation of policies because it brings, through the analyses undertaken improvements for initial design, contributing, on a case by case basis, to increasing of efficiency, effectiveness, relevance, sustainability, equity and of its internal and external coherence. In recent years, at international level, but especially in the EU countries (EU), the ex-ante socio-economic programs and public interventions have become an extremely necessary instrument in decision-making, which is linked own economic and social development of the EU Member States.

The article examines the delimitation, development and regulations of the ex-ante assessment concept; the main criteria which underlying methodologies for ex-ante assessment of the active policies on the labor market; steps to be taken in this respect and methods and tools for ex-ante policy impact assessment. The paper outlines the specific elements for the general framework for ex-ante policies assessment on the labor market concerning employment growth in the rural area context.

Keywords: *ex-ante assessment; active policies; labor market; social impact; rural areas*

JEL Classification: J08; J43

Introducere

Evaluarea ex-ante reprezintă o analiză de impact cu ajutorul căreia se dorește evaluarea efectelor pe care le-ar putea avea implementarea unei politici publice. Acest tip de evaluare este o etapă obligatorie înaintea procesului de implementare a unei politici publice în vederea realizării cu succes a obiectivelor propuse. Este o etapă care permite reajustarea măsurii, prin elementele de îmbunătățire pe care le degajă, reprezentând o parte integrantă în formularea și implementarea politicilor publice.

În funcție de etapa în care intervine, evaluarea ex-ante are un rol definitoriu în: 1) alegerea alternativelor de politică publică activă; 2) elaborarea de reajustări și calibrări ale design-ului politicii active concepute într-o primă fază, de așa manieră încât aceasta să aibă o logică a intervenției bine articulată și să poată contribui real la atingerea țintelor de creștere a ocupării și a calității acesteia; 3) stabilirea de mecanisme pentru realizarea ulterioară a funcțiilor de monitorizare și evaluare, în eventualitatea implementării politicii. Prin urmare, este necesar ca orice politică activă pe piața muncii să fie susținută de o evaluare ex-ante.

Evaluarea ex-ante trebuie orientată către un scop care aduce calitate vieții, prosperitate și noi oportunități pentru cetățeni. Factorii de decizie care răspund de planificarea politicilor publice împreună cu specialiștii din domeniu încearcă să anticipeze, cu ajutorul diferitelor metode de studiu cantitative și calitative, impactul asupra societății ca urmare a implementării politicii (Manual de metode folosite în planificarea politicilor publice și evaluarea impactului, 2006, pag. 17). Coordonarea mai bună a politicilor, atât în interiorul țărilor membre, cât și la nivel european, presupune ca impactul social al inițiativelor politice să fie mai atent evaluat cu scopul minimizării consecințelor sociale potențial negative prin măsuri orientate pe asigurarea de șanse și reducerea sărăciei. U.E și-a întărit obiectivul de a face ca țările membre să-și îmbunătățească capacitatea de realizare a evaluărilor de tip ex-ante, respectiv evaluarea impactului social, prin promovarea unei bune guvernante, transparenței și prin creșterea implicării factorilor de decizie în conceperea, implementarea și monitorizarea politicilor.

La nivelul politicilor publice, au fost evidențiate trei tipuri de impact: economic, social și ecologic, care pot fi diferite în intensitate de la o politică la alta (Manual pentru elaborarea Propunerii de Politici Publice, 2006). Având în vedere că impactul politicilor active asupra ocupării este unul de natură socială, în cadrul acestui articol demersul științific se axează pe elemente caracteristice evaluării ex-ante a impactului social. Principalele criterii pe baza cărora se face evaluarea ex-ante a impactului social vor fi descrise pe larg, de exemplu: eficiența, eficacitatea, relevanța, sustenabilitatea, coerența (internă și externă), echitatea și participarea comunității. Dintre tehnicile specifice evaluării impactului social fac parte: analiza SWOT, tehnica micro-simulării (MS), modelarea macro-economică, studiul de caz, analiza de cauzalitate, etc.

Articolul este dedicat studierii aspectelor care privesc: delimitarea conceptuală, evoluția și reglementările termenului de evaluare ex-ante; criteriile de evaluare ex-ante; etapele evaluării ex-ante; instrumentele și metodele de evaluare ex-ante a impactului măsurilor active în contextul conturării unor elemente specifice pentru cadrul general de evaluare ex-ante a politicilor active pe piața muncii din mediul rural. O componentă foarte importantă a demersului nostru de evaluare a fost reprezentată de stabilirea/definirea limitelor analizei ex-ante, care se regăsesc în general.

Apariția, dezvoltarea și reglementarea conceptului de evaluare ex-ante

Evaluarea a debutat ca un domeniu și a devenit o disciplină recunoscută a cercetării științifice începând din anii 1960, iar pe parcursul evoluției s-au remarcat o serie de dispute privind terminologia, metodologia

și etica evaluării. Fitzpatrick, Sanders și Worthern (2004) au identificat aproape 60 de modele de evaluare care au apărut între anii 1960 și 1990. Evaluarea a luat amploare în Statele Unite în anul 1965, odată cu lansarea unor programe destinate combaterii sărăciei (War on Poverty – război împotriva sărăciei).

Noțiunea de *evaluare ex-ante* a politicilor a fost introdusă în anii 1990, în țările OECD, iar la începutul anilor 2000 în țările UE. În prima fază, *evaluarea inițială de impact* a fost dezvoltată cu scopul de a estima impactul reglementărilor asupra mediului de afaceri și era orientată mai ales spre reducerea sarcinii administrative și birocratice.

Problema *evaluării socio-economice* în Europa a devenit o preocupare la momentul extinderii UE, mai ales, între 2004 și 2007, odată cu introducerea fondurilor structurale și de coeziune. La început acestea au fost introduse în administrațiile publice cu o experiență de evaluare relativ redusă și, în consecință, fără o cultură de evaluare bine dezvoltate (Evalsed, 2013). În următorul exercițiu financiar 2007 - 2013, s-a recurs la o abordare strategică, flexibilă de evaluare a fondurilor structurale, care a pus accent pe probleme specifice de evaluare. Politicile de dezvoltare de la nivel european, pentru perioada 2014-2020, se concentrează pe rezultate, recomandările cu privire la evaluare fiind suplimentate. În ultimii ani, la nivel mondial, dar mai ales în țările UE, evaluarea ex-ante a impactului socio-economic al programelor și intervențiilor publice a devenit un instrument decizional de politici extrem de important (Lucian Ciolan, 2009).

În literatura de specialitate există diferite modele folosite pentru evaluarea impactului social: Program Theory Model (Birkmayer and Weiss, 2003), the CIPP Model (Stufflebeam, 2002), the Qualitative Model (Patton, 2002) și Modelul de evaluare axat pe utilizare (Patton, 2002). Un model de evaluare a impactului social adaptat la realitățile din România (Raluca Antonie (Gârboan), 2010) dezvoltat pe baza aplicabilității mai multor metode de evaluare, include ca etape: prezentarea politicii publice; standardizarea activităților; specificarea obiectivelor studiului de evaluare a impactului social; concluziile analizelor precedente; construcția sistemului de indicatori și a indicilor pentru măsurarea impactului social; selecția și aplicarea metodelor de cercetare folosite în evaluarea impactului social; interpretarea datelor și extinderea sistemului de indicatori; evaluarea impactului direct, indirect și a celui pozitiv și negativ; dezvoltarea unui plan pentru a contracara efectele nedorite; elaborarea raportului de evaluare a impactului social; elaborarea unui plan pentru integrarea rezultatelor de evaluare a impactului social în vederea proiectării unei activități și a unor programe viitoare.

- *Reglementarea evaluării ex-ante la nivelul țărilor UE*

Se remarcă diferențe considerabile la nivelul țărilor din U.E. în ceea ce privește reglementarea evaluării ex-ante, în sensul că în unele țări există un cadru legal în domeniu, în timp ce în altele nu. De exemplu:

- În Austria, a existat o cerință legată de integrarea evaluărilor de impact în legislația din 2001. Legislația din domeniu a fost revizuită în 2013 și a intrat în vigoare un nou sistem de evaluare a impactului.
- În Belgia, evaluările de impact sunt cerute prin decizii de stat, care sunt prezentate Consiliului de Miniștri.
- În Franța, evaluarea ex-ante a acompaniat fiecare lege propusă de guvernul francez și de membrii Parlamentului cu rolul de a estima impactul consecințelor economice, financiare, sociale și de mediu ale acestor legi.
- În Spania există un nou organ administrativ central cunoscut sub numele de Agenția Națională de Evaluare a Politicilor Publice și a Calității Serviciilor care are ca principale obiective: îmbunătățirea cunoștințelor despre efectele planurilor și programelor publice și creșterea transparenței și responsabilității în managementul resurselor publice.
- La cealaltă extremă se află Cipru, Luxemburg și Grecia în care nu există nici o cerință specială pentru evaluările de impact (altele decât cele care însoțesc proiectele FSE, în cazul din Cipru sau Grecia).

- *Reglementarea evaluării ex-ante la nivelul României*

Studiile existente confirmă faptul că s-au elaborat ghiduri și au fost instituite reguli în domeniul evaluării la nivel național, constituindu-se într-un cadru metodologic de evaluare a impactului politicilor publice, respectiv măsurilor active de creștere a ocupării (ex. HG nr 775/14.07.2005 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile de elaborare, monitorizare și evaluare a politicilor publice la nivel central, publicată în MO nr. 685/29.07.2005; HG 870/2006; HG 1361/2006 și HG561/2009). Hotărârea HG nr 775/14.07.2005 face referire mai mult la evaluarea politicii pe parcursul implementării (evaluare interimară) și după implementare (ex-post) pentru a sesiza gradul de îndeplinire a obiectivelor, prin compararea acestora cu rezultatele atinse. Se simte lipsa unui sistem organizațional integrat, care să corespundă cerințelor de transparență, regulilor procedurale, de consultare, participare și monitorizare.

Metodologia cercetării evaluării ex-ante a politicilor active pe piața muncii

În acest articol sunt prezentate câteva elemente teoretice privind evaluarea ex-ante a impactului social. Aceste elemente au rezultat în urma analizei modelelor de evaluare a impactului social din literatura de specialitate și din experiența autorilor dobândită în cadrul proiectelor de cercetare care au avut ca scop evaluarea ex-ante a politicilor de creștere a ocupării pe piața muncii. Elementul de noutate al articolului constă în modul de abordare specific al evaluării ex-ante prin prisma impactului politicilor active pe piața muncii, în contextul mediului rural. Rezultatele obținute vor putea constitui elemente importante ale metodologiei de evaluare ex-ante a impactului politicilor active pe piața muncii cu efecte benefice asupra creșterii ocupării și a calității acesteia.

Nu există o definiție universal acceptată a ceea ce reprezintă efecte „sociale”. Orientările sistemului integrat de evaluare a impactului se concentrează în literatura de specialitate pe 11 tipuri de efecte sociale: Ocuparea și Piața muncii; Standarde și drepturi legate de calitatea locului de muncă; Incluziunea socială și protecția anumitor grupuri; Egalitatea de tratament și de șanse; Nediscriminarea; Viața privată și familială, precum și protecția datelor cu caracter personal; Guvernarea, participarea, buna administrare, accesul la justiție, mass-media și etică; Sănătatea și siguranța publică; Criminalitatea, terorismul și securitatea; Accesul la protecția socială, sănătate, educație și cultură; Impactul social în țările terțe.

Aceasta reprezintă o listă largă a efectelor, existând și alte opinii care consideră că majoritatea efectelor sociale pot fi limitate la următoarele de tipuri de impact, și anume: i. ocuparea forței de muncă (inclusiv standardele și drepturile de pe piața muncii); ii. veniturile; iii. accesul la servicii (sănătate, educație, servicii sociale etc.); iv. respectarea drepturilor fundamentale (inclusiv egalitatea de șanse); v. sănătatea și siguranța publică (*Impact Assessment Guidelines, 2009*).

Principalele criterii de evaluare ex-ante

Având în vedere Ghidul de Evaluare a Dezvoltării Socio-Economice (Evalsed, 2013, partea a II-a) și abordarea europeană privind evaluarea ex-ante (Indicative guidelines on evaluation methods: Ex ante Evaluation, 2006) vom defini 6 criterii de evaluare ex-ante, și anume: relevanța; eficacitatea; eficiența; impactul; sustenabilitatea și coerența. Legătura sintetică dintre aceste criterii, politica/măsura evaluată și mediul cărui a se adresează este reprezentată în figura 1.